

272

De restitutōe uēdētū officia & dignitates

Vid de uēdētibus officia publica & dignitates Dic q̄ tenē ad restitutōē pecuniarū licet nō illis q̄ dederūt s̄ paupibz & talit̄ ementes debēt grauiter puniri edictō legis iulie de abitu uel. l. i. ff. ad. l. iuliam ambitus & isti. d. pu iudi. s̄ sunt p̄tereas: s̄m dñm Io. ibi uide supra. s̄. i. c. q̄.

De restitutōe iuriarum

273

Vid de iſerente alteri iuriā. Dic s̄m Aſtē. li. ti. i. c. q̄ tenetur ei ciuilit̄. i. pecūialiter ſatiffacere arbitrio iudicis & ēt pōt crialiter puniri. ut iſti. de iniuriis. s̄. i. sum. Et ideo dicit Sco. & Lan. q̄ si quis infert iuriā mutilando aliquē p̄ deſolatōē ppetua tñetur ei t̄p̄alit̄ ſatiffacere. ut supra. s̄. i. c. Ric. dicit q̄ si q̄s abſtraxit p̄ſonā utilē religioni tenet̄ religioni ad arbitrium boni uiri. Si militer de faciente libellū famoſum s̄m Ray. addit. Monal. i. sum. in uerbo iuriarū actio. q̄ licet cordis rancorē q̄libet remittere teneat̄ tñ iuriā p̄p̄iā ſine ſatiffactione remittere nō tenetur d̄ peni. di. c. c. fi. extra de male. c. i. ubi dicit bec glo. Itē s̄m eūdē q̄nq̄ q̄s patit̄ iuriā i ſe ipſo q̄nq̄ i filio quē habet i p̄tate ut iſti. de iniuriis. s̄. patitur. Similiter ep̄us i clericis abbas i monacis dñs i ſuo. unde iſti tales iuriā ſibi factā remittere non p̄nt q̄tum ad pecuniariā eſtimationem s̄m eoꝝ ſupiores. ff. de pactis. l. p̄ſonā & ff. de iniuriis. l. i. s̄. uſq̄ & ar. extra de ſen. exco. c. tua nos & ibi glo. Inſti. de iniuriis. s̄. u. aut Item patitur quis iuriā in uxore q̄ ſi ſit filiafamilias i tribz p̄ſonis cōpetit actio iniuriarū. ſ. mulieri iuriā paſſe p̄ri & uiro. nec actio una p̄ aliā cōſumitur Sed ſi iniuria fiat uiro actio nō datur uxori quia uxores a uiris defendi dñt nō uiri ab uxoribz. ff. de iniuriis. l. i. s̄. 2. Itē iniuriarū actio datur ſponſo ſi iuriā fiat ſponſe. ff. de iniuriis Item apd̄ labeonē. s̄. ſponſum Item datur actio heredi p̄pter iuriā cadaueri deſuncti irrogatā cui heres extitit p̄ ſi famam deſuncti fuerit laceſſita. ff. de iniuriis l. i. s̄. p̄ſemetip̄os: & nō ſolum datur actio q̄tra facientē: ſed q̄tra eū qui pcurauit ut aliq̄ faceret iſti. de iniuriis. s̄. nō ſolum & ff. eodem. l. nō ſolum. s̄. ſi mandata.

De coicātōe frat̄ faciēda p̄ mortē p̄ris.

274

Vid de eo qd̄ donatur filio in uita p̄ris an teneatur coicāt̄ fr̄ibus p̄ mortē p̄ris Rñdet Io. de pla. inſti. per quas p̄ſonas nobis acquiritur in prin. q̄ ſi donatur filio bñficio p̄ocasi. one p̄cōtemplatōe patris tanq̄ ex cauſa p̄xima & im mediata: tūc cēſetur pecūiū p̄fectitiū & tūc bec tenetur coicare fr̄ibus p̄ mortē p̄ris. ſecus ſi p̄r cā remota & mediata ut ſi habui notitiā cum uno dño cōtēplatōe tñ p̄ris mei qui dñs quia ſibi ſuiui diligit me pluſq̄

p̄trē meū ideo mihi donauit: certe hoc erit periculū aduēticiū hāc q̄ſtitiōne facit tex. in. l. ſocium qui i eo in ſi. ff. p̄ ſocio. Quid ſi det̄ aliquid uni frat̄ p̄pter negotiatōnem coēm cum aliis fr̄ibz. Rñdz debet illud diuidere cū eis. Si uero detur ei p̄p̄ aliqd̄ ſuiui ſpeciale quo ſibi meruit aliquid dari nō diuidet cū aliis iſti. p̄ quas p̄ſonas nō. acqui. s̄. ſo & s̄. preterea hoc habetur i ſum. Aſten. li. tertio ti. i. 2. ar. s̄. Quid de abſiatiōibz an ſibi donata teneant̄ reſtituere coit̄ati q̄ eos miſit i abſiatiā. Rñdet Bar. i dicta. l. ſociū q̄ i eo q̄ nō. Quid de donatōe facta ſpōſe a cōſanguineis uiri an cēſeatur facta q̄tēplatōe uiri ut ſoluto m̄ri. reſtitui d̄z heredibus uiri. Rñdet idē Io. d̄ pla. ubi ſupra q̄ ſic. ſec̄ i facta a cōſanguineis uxoris. Cōcor. Bar. p̄ Bal. i. l. s̄. ſi plures. s̄. inarrogato. ff. de uulga. & pupil. ſubſti. Quid de dote quā lucratur filius ex forma ſtatutorū an dicatur de peculio aduentitio ut ſic nō uēiat fr̄ibus cōferēdū. Rñdet idē Io. q̄ ſic. Quid de lucro qd̄ acquirit querit filius mercādo cū pecunia patris an p̄s q̄ attribu itur perſone dicetur aduēticiū: ut nō teneatur p̄ mortē p̄ris coicāt̄ cū fr̄atibz. Rñdet idē ubi ſupra q̄ dicet̄ aduēticiū. & iō medietas lucri cū unq̄ ponit rē alter i dūſtriā lucz d̄z eē coē. l. i. C. p̄ ſocio & l. ſi nō fuerit. ff. eodē Si filius ex centū habitis a patre lucratus a patre lucratus fuit alia cētū d̄z p̄rio de centū lucratis h̄re q̄nquagita & de aliis quinquagita & de cētū p̄ ſorte d̄z diuidere equaliter cū fr̄e q̄n equaliter ſunt heredes patris & ſic illa quinquagita que lucratus eſt cum i dūſtria p̄p̄ie perſone ſunt ſua p̄p̄ia nec tenetur diuidere cū patre uel fratre.

De reſtitutōe heredū.

Reſtituere tenetur quilibet heres ſiue ſit fili⁹ ſiue extraneus ſiue ſit heres raptoris ſiue alteri⁹ s̄m iura canonica omnia debita deſuncti ſiue fuerit ex cōtractu. ut ē ēptō uenditio locatō cōductō mutuū & ſilia: p̄ quaſi ex q̄tractu ut tutela negotiorū geſtio. Si p̄ter ſiue fuerit ex maleficio ut furtum & rapina & ſilia: p̄ quaſi ſc̄z cū iudex p̄ imperitiā iudicat uel cū d̄ domo alicui⁹ aliquid ē eiectum uel effuſum qd̄ nocuit trāſeūti p̄uiam ſiue puenerit reſ illa p̄ qua debitū fuit cōtractū ad heredes ſiue nō. ſiue lis fuerit cōteſtata cū deſuncto ſiue nō. i. c. q. 6. ſi ē p̄m extra de pig. c. ex p̄ntium & de ſolutio. c. i. de uſurisc. tua nos de rap. c. in litteris. & de ſepul. c. ultio d̄ ſenten. exco. c. a nobis i ſi. ar. ff. de condic. fur. l. ſi p̄ fure. s̄. ſi cōdictio & hoc s̄m Lan. eodē ti. & Io. & alios q̄ plures. Item quando hereditas nō ſufficit ad debita p̄ſoluenda uidetur q̄ ſi heres n̄ facit iuentarium nihilomin⁹ tenetur ad oīa. ſi uero fecit nō tenetur niſi q̄tū hereditas ſufficit. C. de iure de li. ſancim⁹. Sed tñ in iudicio aīe

275

non tenetur heres *fm* quosdā nisi *q̄* tum hereditas sufficit. Distinctio tñ ē iter debita & legata siue relicta. q̄a debita tenet p̄soluere absq̄ detractōe legitīe. De legatis aut̄ pōt d̄trahere suā legitimā si tot sunt q̄ illis solutis legitima nō remaneret sibi. nā in legitima pater nō pōt grauare filiū suū per legata ul̄ fidei cōmissa. quia legitima debetur ei iure nature grauatur tñ excluditur a toto cōmodo hereditatis si nō sufficit hereditas ad debita p̄soluēda. si p̄ter i legatis ad pias cās nō deducitur falcidia. C. ad. l. falc. Si p̄ter & in autentica d̄ ecclesia titu. §. si at̄ & extra d̄ testa. c. cū eēs i glo. Hec Monal i sum i uerbo restituere tenet quilibet heres. Quero quid sit i uētarium. Rñdet idē ubi supra q̄ ē scriptura quā d̄ heres *fm* leges inchoare i fra. 30. dies a morte testatoris p̄ postq̄ scit se eē heredē institutū & d̄ ibi scribere oēs res defuncti sub testib⁹ & d̄ illā scripturā p̄ficē i fra. 40. dies i fra. anū si res sunt remote & tūc nō tenebitur creditoribus ultra id quod iūetum fuerit in hereditate. alias si nō fecerit inuētariū tenebitur i solidū.

De ordine restituēdi.

276

Vid si creditores & legatarii simul ueniant. Rñdet idē ubi supra q̄ p̄rio ē creditorib⁹ satisfaciēdū: s̄ si uenerint sepati liberabitur heres soluēdo p̄ ordinē cuiuslibet ueniēti suū creditori siue legatario dum tamē nihil faciat in dolo uel fraude. Creditores enī sunt quib⁹ testator aliquid dare tenebatur ex quocunq̄ cōtractu p̄ maleficio. Legatarii nero sunt q̄bus ex mera liberalitate aliquid reliquit i testamēto. Vex tñ si legatarii p̄ueiant creditores & accipiat ul̄ posteriores creditores ul̄ si priores & posteriores uel potiores in iure preueniūt creditores postmodū ueniētes nō debent inquietare heredem nec illos qui cōpauerūt res ab eo quaz̄ pretia in legata ul̄ fidei cōmissa ul̄ alios creditores p̄cesserūt nisi remanserit de hereditate. Vñ posset eis adhuc satisfacere: s̄ habēt tāq̄ potiores in iure ius. saluū contra legatarios qui p̄rio acceperūt. Similiter & anteriores creditores habent ius saluū cōtra posteriores qui primo acceperūt. ar. C. d̄ iure. delibe. l. sancim⁹.

277

S̄ quid d̄ expensis factis ab herede. Rñdet idē ubi supra q̄ licet obligatio testatoris trāseat ad heredem. pōt tamē heres ante omnia d̄ducere oēs expēsas necessarias quas fecit in funere suū in iūetario ul̄ testamēti cōfectione ul̄ simili. & breuiter sicut qñ debita totam hereditatē exauerunt debēt eē inmundis a lucro ita a grauamine. C. d̄ iure deli. l. sancimus. §. & si p̄fectum.

Pro quota parte heres teneatur.

278

Vid si sunt plures heredes. Rñdet idē ubi supra q̄ quilibz tēntur

p̄ parte hereditatis. C. de here. ac. li. & 2. excipiūtur tñ quinq̄ casus P̄rio si aliqd̄ indiuiduū ē in obligatione tunc enī quilibz tenetur in solidū ut si testator p̄misit se aliqd̄ opus facturū uel p̄misit per se & heredem suū nō fieri quomī⁹ p̄ fundū suū cui ire agere liceat hic quilibet heredū erit i solidū obligatus. ar. ff. d̄ uerbo. obli. l. in execu. toribus. §. 2. Secūdo si res que debet restitui i solidū ab uno possideat C. de here. actio. l. 2. & ff. cōmo. l. sed mibi. §. heres. Tercio alimentis legatis que p̄ uolūtate defuncti uel iudicis ab uno i solidum ul̄ a pluribus p̄ partib⁹ designatis petunt. ff. de alimentis legatis. l. 3. Quarto si testator ab uno herede legauerit creditori hereditario cōpēsandi aio: tunc etiam heres ille usq̄ ad q̄tatem legati onus illius debiti sustinebit. ff. d̄ lega. l. fa cū ab uno. Quinto in expensis funeris uxoris q̄ n̄ tātū astrigit heredes p̄ hereditariis portionibus s̄ ēt p̄ portōe q̄ ad eū uiz̄ puenit p̄ dote sue uxoris puta ad eū p̄ueuerūt. C. tamen & i hereditate sunt ducēda. & ip̄e uir tenetur p̄ tertia & heredes p̄ duabus p̄tib⁹. ff. de reli. l. quoties & l. ueluti.

Quero pone q̄ aliquis p̄familias decedet qui h̄z tres marchas auri quaz̄ una ē furtiua & dimittit eas tribus filiis cuiuslibet unā nō dēminans que sit furtiua: sed generaliter dicēs unam illaz̄ eē furtiuā: an quilibet eoz̄ teneatur restituere marchaz̄ an omnes simul ita q̄ nullus p̄ se & uidetur q̄ ultio modo. quia nullus obligatur ad soluēdū totum debitum patris s̄ ad partē tenetur tantū. quia tantum in p̄e hereditatis succedit. Rñdet Alex. de ales i. q̄. i tractatu restitutōnū q̄ quilibet eoz̄ tenetur tantū restituere tertiam partē: & nō ualet hoc ar. quilibet per se dubitat an habeat marchā furtiuā. ergo q̄libet cōmittit se discrimini si nō restituit totā marcham. quia licet q̄libet dubitat an habeat marcham furtiuā nō tamē cōmittit se discrimini si totam nō restituit quia restitutio debet fieri ab oibus tribus. und̄ quilibet illoz̄ peccat nisi portōnē suā restituat nisi aliquis illorum totam restituat.

Quero pone q̄ uni q̄stat q̄ duo nolūt restituere aliquid ex marcha illa tēntur ne tertius totā illā restituere? Rñdet idē ubi supra sine p̄iudicio q̄ nō. Nō. n. tenebatur quilibet illoz̄ ad restitutōē i solidū s̄ unusquisq̄ ad portōnē suā sicut receperūt portōnē in boīs patris Si. n. oia bona p̄ris eēnt ad unū d̄uoluta estio q̄ teneretur.

Restitutio tertio cui d̄z fieri restitutio.

Vero cui d̄z fieri restitutio. Rñdet Sco. in. q̄. di. i. q̄ dāni. ficato si tamen sit possibile: possibile inq̄ ut si nouit eū & si h̄z eū p̄ntē p̄hre pōtut sibi mittat siñ maiori icōmodo quā sit illd̄ qd̄ mittēdū ē eēt utile ei & intelligo d̄ illo uel d̄ ip̄o uel d̄

279

280

aliquibus eius p̄p̄quis si mortuus ē. uel si absens ē. quia p̄sumit lege nature. quia iste magis uellet restitutionē fieri p̄p̄quis suis. Et iō ī duobus casibus nec illi nec suis debet fieri restitutio. utpote si nescitur cui p̄ eo mortuo nesciūtur p̄p̄qui. Secūdo si maiores sumpt⁹ fierēt ī mittendo quāz ualeat res restituenda & ī istis casibus debet paup̄ibus erogari uice illius. quia cui nō pōt t̄p̄raliter subueniri alias reddi d̄z spiritualiter qd̄ maxime fit reddēdo paup̄ib⁹ p̄ illo: si ergo agat ī remotis & maior fieret sumptus ī mittendo q̄ sit illud quod restituendū ē nō ē maior sumpt⁹ ponēd⁹ ī missione q̄ ualeat illud qd̄ mittitur. sed expectanda ē presentia p̄sone si q̄nq̄ credatur h̄i nec nuntius iterueniat uel tradēdū ē parētibus qui si nō adsint: tradēdū ē pauperibus uniuersaliter enī dando elymosinā paup̄i p̄ aliquo dat illi bonū spirituale & in hoc fit illi restitutō possibi⁹ q̄ nō pōt sibi reddi bonū tēporale. Concor. Ric. in. q. di. i. c. ar. c. q. q. Si uero non fieret maior sumptus debet mitti expensis uisarij uel raptoris. ar. ff. de operis liber. l. ope. n. & m. Monal. monal. in sum. dicit q̄ restitutio semper est regulariter fienda spoliatis uel eor⁹ heredibus si possunt iueniri tertia. q. i. fere per totum & hoc quādo spoliatus fecit testamētū. si autē mādauit ī testamento distribui p̄ executores quicquid ad ipsum spectabat de mobilibus & debitis tūc fiēda ē executorib⁹ eius restitutio p̄ rata & liberis ei⁹ p̄ rata & uxori pro rata si ipsa & liberi debeant h̄re aliquā partem in rebus testatoris aut de iure aut ex dispositōe testatoris. Si autē cōtempnit facere testamentum tunc d̄z fieri restitutio heredi ab intestato.

- 2 Quid d̄ illo qui pluribus tenetur & uult partē soluere cū totum non possit nūquid pōt gratificare uni soluendo ei ī solidum an tenet singulis soluere p̄ rata & si tenetur ex cōtractu & maleficio nunquid prius soluendū in hac cā quā ī illa. Itē nūquid an̄rioribus creditoribus prius ē soluendū quā posterioribus: & h̄ntibus pignora uel ypotecas priusq̄ h̄ntibus p̄sonales actiones. Item iter ypotecarios creditores quis cui preferend⁹ sit. R̄ndet idem Monal. q̄ si creditor uigilauit exigendo debitum ī iudicio uel extra pōt ei debitor soluere debitū anteq̄ bona debitoris auctoritate iudicis īcipiant possideri q̄a postea mea paria facta sunt omniū creditoz q̄ nō h̄nt pignora p̄ ypotecas uel nō sunt priuilegiatē p̄sone. Itē si debitor uult uni creditori gratificare d̄z illud oibus coicare & ab eis licentiam obtinere Similiter si unus creditor denūtiauerit alii ne accipiat a debitore in fraudem uidetur ille uersari si accipiat. ubi autē nō uigilauit creditor exigēdo debitum non uidetur q̄ debitor teneatur ei gratificare iure t̄n poli & si nō iure fori excusaretur. ut dicūt quidā debitor si pietate mot⁹

gratificaret plurimū idigenti creditori. ubi ē dicendū quod aliquod priuilegium plus habeāt illi quibus tenetur ex maleficio uel quasi q̄ illi quibus tenetur ex cōtractu uel quasi.

Quero qui sunt potiores inter creditores. R̄ndet idem ubi supra q̄ ceteris paribus inter creditores potiores sunt illi qui acceperūt pignora his qui h̄nt personales actiones tantū. potiores inq̄. ut soluantur eis q̄tuz ualeat pignus. Inter ipotecarios autē & creditores qui prior ē in tempore potior ē in iure nisi in quibusdā casib⁹: specialibus qui solent notari. C. qui potior in pigno. h̄atur Inter eos autē qui h̄nt actiones p̄sonales tantū estimātur priuilegiati nō ex tēpore. sed ex causa. ex cā uidelz quia fiscus & mulier in dote preferēdi sunt cetis priuilegiū nō h̄ntibus similiter ex cā. quia actio tutele & actio depoliti & si ha priuilegiatē sunt ne pri⁹ soluat q̄ debetur q̄ q̄ debetur ex aliis actionibus nō priuilegiatis. ubi autē sunt paria priuilegia. aut p̄sonaz aut actionū equaliter cōcurrūt ī satisfactiōe faciēdam nisi d̄ aliquo illoz probetur q̄ sit alteri p̄ferendū & m̄ legem. que autē dicta sunt notari solēt. C. d̄ bonis auctoritate iudicis possidētis. Item cū restitutio ē pluribus faciēda pri⁹ d̄z fieri mulieri. quia mulier preferitur omnibus creditoribus personales h̄ntibus actiones uel tacitas ipotecas. nam fiscus h̄z priuilegiū cū muliere. ut habetur. C. d̄ priuilegiis fisci q̄uis fiscus non preferatur creditoribus expressas h̄ntibus ipotecas. ff. qui potio. in pig. habean. l. si pignus. & hoc habes extra d̄ pigno. c. ex lris in glo.

Quero cui sit facienda restitutio rei furtiue. R̄ndet Monal. in sum. q̄ faciēda ē ei cui. res subrepta est si eam h̄eat ex causa honesta ut ī pignore cōmodato uel simile. ff. de furtis. l. is. cui⁹. si uero ille cui res subrepta ē fur erat non ei sed uero dño ē restituenda t̄n cuiusq̄ illorū restituat liberat⁹ ē: quando uero dño restituit eam mediante penitentiario uel alia persona religiosa caute fiat suppressio nomine furis ita q̄ nesciatur.

Estitutō quarto q̄n d̄z fieri restitutō.

R̄ Estitutō quarto. s. quando d̄eat. Quero q̄n d̄eat fieri restitutō. R̄ndet Sco. i. q. di. i. c. q̄ nō licet aliquo tempore teneā alienū dño iuito. i. nolente & & m̄ rectam ratōnem nolle uel uelle debere & p̄sequens statim regulariter restitutio faciēda ē sicut statim cessandū ē ab actu cui⁹libet peccati mortalis nō tantuz iterius. sed exterius uel nō tantum exterius. sed iterius. Sed ī caibus quādoq̄ licet differre restitutionē exteriorem posita iam tamen in teriori sc̄z uoluntate restituēdi cū occurrerit circūstātie oportune Illi autē casus uniuersaliter cōtinentur sub hac maxima sc̄z. Nō lic̄

detinere rem alienam quando ille d3 uelle rōnabiliter eā detineri. s3
i quibusdam casib9 d3 quis uelle rem suam ab alio detineri de facto
posita iam uolūtate restituēdi eam adueientib9 circūstātiis oppor
tunis. Deberet enī quilibet uelle sibi restitutionē nō fieri tūc qñ ē
in prejudiciū coitatis uel eius cui d3 fieri restitutō. quia d3 diligere
bonū suū & bonū cōe & ita dilātōē illius restitutionis boni utilis
ut saluetur maius bonū: & si līter qñ esset infamia restituētis statī
quia debet potius uelle famā pximi q̄ illud modicū cōmodū d3 ac
celeratione restitutōis: cōsimiliter debet magis uelle. ut uitei mai9
i cōmodū pximi restituētis q̄ modicum icōmodum suū uel nullum
i illa breui dilātōe restitutōis. Ex his sequitur q̄ qñ restitutō eēt
damnosa reipublice uel ei cui faciendā ē: uel diffamatoria restituētis
uel notabiliter damnosa nō tenetur ad statim restituendū sed suf
ficit q̄ statim ex affectu restituat cessantibus icōueniētibus hīc ide
Et si obiciatur restituere ē actus precepti negatiui scilicet de non
tenēdo alienū. Ad obseruatōē autē pcepti negatiui tenei quilibet
semper & p semper. Respondeo q̄ tenere alienū iuste. i. iuito dño
ē semper phibitum. & iō semper & p semper oportet nō tenere isto
mō. Sed quādo aliquis habet uolūtatem restituēdi p tpre oportuno
& tūc tenet domino uolente & si nō actu licito. tamen actu debito
quia dñs debet uelle q̄ ille qui habet suū teneat illud quousq; possit
reddere oportune. q̄ si dicas dñs ē inuit9 q̄ nō uult p q̄ tūcūq; tpus
teneri suū. Rñdeo dño male & iordiate uolente statī habere suū
& per q̄sequēs iordinate nolēte pximū tenere illud tenens nō tenet
iuste quia etiā depositū de cui9 restitutōē ē lex strictissima potest
licite teneri domino inuito uolente inordinata. Et ad istā p̄ticularē
quādo. s. dēat fieri restitutio possunt reduci multi alii cā9 a predictis
Vnus specialis quādo enī ablatio fuit occulta nō tenei ablator pder
se nec p cōsequens per se ipsum restituere sed p aliā psonā secretā
& fidelē & expedit q̄ p cōfessorē. quia sibi ē crimē drectum in cō
fessione & d cui9 fidelitate q̄ restituat fidei sue q̄missum satis deb3
credi. Pōt igitur hec differri redditio quousq; uolūtas tps psonē &
oportunitas habeatur. Alius casus quādo quis ē ipotens ad reddēdū
talis enī p tunc nō tenetur. tenetur enī postea cū uenerit ad pingui
orem fortunā. sicut pbatur extra d3 solu. c. oldardus & ibi glo. q̄ dicit
q̄ illa actō nō aspirat p iopiam debitoris sed sopitur. Vnd illd ianis
ē actio quā excludit inopia debitoris. sed ius agendi manet sicut ob
ligatio in debitore licet sit sopita Concor. Landol. in. q. di. i. q. enu
merat quinq; casus i quibus quis nō tenetur statī restituere. Prim9
quādo ē i p̄iudiciū coitatis. Secūdu quādo ē i p̄iudiciū recipiētis

puta si daret gladium furioso quo uellet se i terficere. Terti9 quādo
ē infamia restituētis puta quādo ē fur occultus. nam d3 captare tpus
quo sine infamia restituat. Quart9 ē iopia i restituēte. quia inanis ē
actio quā excludit iopia debitoris. sed tamen nō extinguit s3 sopitur
quia tenetur si peruenerit ad p̄guorem fortunā. Quintus qñ quis ē
i extrema necessitate. nā nō tenetur. q̄ tūc oīa sunt coia cū distictōe
tñ pōita i fra. restitutō. 8. q. Alex. uero de ales i. q. in tractatu re
stitutionū. Querit utz aliquo casu restitutō recipiat dispensationē
dilationis tpris: & Rñdet q̄ sic ut pote quādo nō soluēdo ē uel quādo
nō iuenitur dñs rei furtiue p̄heres ei9. Nā tūc p q̄siliū p̄lati pōt fur
p raptor reseruare rē furtiuam penes se donec inueniat dñz uey. &
si nō pōt iueniri d3 reddi eccleie & ecclesia siue prelatus pōt furi uel
raptori si ualde idigens ē dare quia in hoc casu efficit res illa eccleie
& tūc ecclesia pōt dare cui uoluerit & pbatur p. l. q̄ habetur numeri
quīto. uir siue mulier cū fecerint ex oībus peccatis que solēt hoībus
accidere & p negligētiā trāsgressi fuerint mādātū dñi atq; deliq̄rint
peccatum suū q̄sibūtur & reddent ipsum caput quinq; partem
d3 super ei in que3 peccauerūt. si at nō fuerit qui recipiat dabūt dño
eruntq; sacerdotis. si uero iuenitur dñs non lic3 raptori differre re
stitutionē & sine licētia dñi ipetrata sine fraude. Multi enī ipetrāt
cū fraude dicentes se nō posse reddere cum possint & si non possint
impetrare tenētur statim restituere ex integro. Hosti. uero i sum
ti. de penitentiis. 5. quibus uer. sed que forma. querit quid si fur uel
raptor nō pōt statim restituere. & Rñdet q̄ pōt cū uoluntate illius
cui d3 satisfieri paulatim singulis mētib9 p̄anis p̄aliis tpris emēdār
q̄ poterit p cōponat p cōueniat amicabiliter cū ipso leso siue spo
liato eidē de suis redditibus moderate ita q̄ sibi uita remaneat quo
usq; plenarie satisfactū fuerit.

Quid si immineat tale piculū. ut is qui tenetur restituere nō potest
induci ad restitutionē statim faciendam nec is cui d3 fieri restitutō
ad dilationem aliquam qcedendam. Rñdet idem ubi supra puto q̄
discretus sacerdos pōt suam q̄scientiam formare ex eo q̄ intendat
gerere utiliter negotium creditoris nā si uidet q̄ aliter non potest
recuperare imppetuū p non ita cito uel nō ita cōmode potest pater
recepto iuramēto & alia sufficienti cautione si habere pōt dilātōem
qcedere: & sub hac conditione si hec adimpleuerit infra diē statutū
absoluere peccatōrē: ut si creditor q̄ ei debetur recuperet & pec
cator non recedat a p̄sbitero desperat9.

Restitutio qnto q̄tum ad modū.

R Estitutio quinto quātū ad modum restituendi: ut debitor apd i

deū & hoīes satisfaciāt. Quero utz sufficiat usurario uel raptori in foro conscientie remissio sibi facta in foro cōscientie ab his quibus debetur sine reali & actuali restitutione. Rñdet Landol. q. triplex fuit circa hoc opinio. una aliquoz theologoz dicētium q. nō sufficit remissio facta in foro cōscientie nisi res actualiter offeratur a debitorē creditori & tunc si retradatur & donetur a creditore: debitor sit liberat⁹. Et hoc ut appareat liberal⁹ remissio ex pte creditoris & liberalis satisfactio ex parte debitoris. Secunda opinio tenet mediā uia & ē Io. an. super glo. in dicta regula peccatū qui dicit q. aut gerit in mente usurarius restituere si ille a quo extorsit usuras nolit remittere. & tunc si remittit liberatus ē. aut nō gerit hec i mente & tunc licet remittat nō ē liberatus. Vide que scripsit in adictionibus a Specu. in ti. de usuris ad fi. Vnde dicit Monal. in sum. Sunt aliqui usurarii qui nituntur decipere deum qui munerata usura & accepta tunc exponūt eam danti credentes q. nō recipiat: quia si crederent q. retineret nō presenteret: ille uerecūdia uel timore ductus nihil uel parū recipit residuū donans eis. & isti tales dicunt se satisfecisse quod nō ē. Item d. his qui concordant recipiēdo usuras oportz ergo ut postmodū de nouo satisfaciant ostendēdo liberā uolūtatem Item Alex. de ales ubi supra restitutō. §.

Tertia opinio fuit glo. in regula. iuris peccatum li. 6. que dicit ueruz ē q. nō remittit peccatū nisi restituatur ablatū nisi liberaliter remittatur a creditore debitori: q. sufficit qualitercūq. satisfaciāt. ut ff. quibus mo. insti. uel ipo. sol. l. Item liberatur. Vnde Federicus i ope suo. c. i. 8. & 22. ubi hūc passum disputauit firmat idistictē opionem dicte glo. sic dicēs q. si is cui debet restitui pecunia usuraria p male ablata nō coactus non deceptus uel circūuentus uel omni dolo caliditate ui & metu cessantibus etiā precibus uel seruitorum exhibitione inductus pecuniam sibi debitam non ablatum nec restitutione paratam usurario dimittat liberatus est usurarius: nō tamē a peccato quod icurrit exercēdo usuras nisi de illo peccato penitētiam agat & cōcludit finaliter q. si usurario pseueranti i crimine & nō disposito ad aliquam restitutionē: & his qui debet usuras recipere remittat illas motu pprio uel ad preces usurarii liberatus ē ipe usurarius a restitutione rei nō dico a peccato quod cōtraxit faciendo usuras. nam in re mala ablata obligatur quis pene eterne p peccatum mortale quod contraxit auferendo rem a proximo illicite & obligatur eidez secundū restitutionē ipsius rei sicut enim duos offendit scz deum & pximum sic duobus satisfacere tenetur. ut extra de usuris. c. cū teñt & de homi. c. sicut dignum. & §. eos. Hanc opinionē uidetur etiam

formare. Hostien. in summa de uis. §. que pena uer. quid si fenerator. & uer. dicēdum ē ergo ad hoc de pigno. ac. l. si rem. §. omnes Idem Archi. de usuris. c. 2. li. 6. ubi super uerbo satisfactum dicit satisfactum accipimus quomodocūq. uoluntati creditori satisfaciāt. Item Lappus in. c. in ciuitate eo. ti. Et probat hanc opionē se. primo i maioribus criminibus sicut in furto uel rapina re furtiua uel rapta remanēte apud furem uel raptorem de uoluntate domini purgatur uitiū furti seu rapine sine aliqua restitutione. l. si fur. ff. de usucapi. ff. de precal. certe. §. Iulianus ergo & in usura que ē minus q. sit min⁹ pbatur ex genere pen. Item de male ablati sufficit dignam facere satisfactiōē. c. 2. de rapto. & de usuris quanto. & c. 2. eo. ti. li. 6. de sepultu. c. si. sed satisfactum intelligitur quocūq. desideriu creditoris adimpleatur etiā si pecunia nō soluatur ut. ff. qui satis. eo. l. i. & pigno actione. l. si rem. §. satisfactū aut accipimus. si eniz creditor remittit actionē sibi cōpetētē ex quo hoc sponte fecit sibi satisfactum intelligitur. Itē quia potest donare post restitutionē creditor quod ē plus. ut notatur de rescrip. c. statutū li. 6. Ergo multo magis ante restitutionem remittere. Itē quidā sunt speciales casus in quibus obligatis ad restitutionē nō sufficit remissio: ut in. c. statutū & rescriptis li. 6. & in. c. exigit decē eo. li. Ergo in aliis sufficit remissio. ut patet d. de. nō re. c. i. & c. peccatū de regulis iuris. Sed dices dato q. proximo satisfecerit per remissionē sibi factā quomodo potest deo satisfacere si corde indurato in mente gerit nō satisfacere proximo nisi sibi remittat: sed per exemplū uidebis huius argumēti solutionē. Pone q. creditor male gratibus tuis te inuitum & renitentē qpulit ad usazp restitutionem auctoritate iudicis deinde uero usuras illas tibi donat nōne poteris satisfacere deo absq. alia restitutione illasq. tenere ut tuas. certe sic & tamen quātū fuit in te nō restituisti. cur ergo non idem: si est tibi facta remissio qui nō eras restituere paratus: & idē proinde est ac si fuisset satisfactū ex quo sponte remisit taciti q. de & expressi equa ē cōditio nec refert q. ex equipollētib⁹ fiat ex quo enim ad duo tenebaris scz in satisfaciendo deo per contritionem & ad restitutionē proximo & ultima per remissionē sit sibi sublata remanet sola penitentia scilicet penitentia de peccato. quia usas fecit & quia non intendebat restituere nisi fuisset sibi facta remissio. Mo. in sum. in uerbo restitutio furti faciēda ē tenet hanc opionē dicēs. Pone q. aliquis quondam usurarius offert libere totam pecuniam creditori ostendens plenariam uoluntatem cum non habeat quia si crederet quod aliquid acciperet non offerret: creditor autem nihil

penitus uult accipere . sed liberaliter dimittit totū iste plenarie satisfecit proximo: sed non deo . & ideo postmodū sufficit sola q̄ritō & satisfaciāt deo . Vnde cōsulendū ē non cōtritis ut ad minus hanc liberam satisfaciōē proximo faciant . Concordat Asten . nam scd̄ Hostien . intelligitur esse satisfactum creditori ex quo remisit ei ex corde qualitercūq; fuerit dictum dūmodo fuerit talis q̄ remittere possit . Asten . uero in summa li . tertio . ti . ii . Querit quid si fenerator partem pecunie fenebris ei a quo habuit uel heredi ei⁹ restituat & de eius uoluntate partē retineat . R̄ndet dicūt quidā eū nō liberatū nisi offerat totū . scd̄m uero Gof . & Hostien . si hoc ex pacto fiat liberatus non ē . ar . extra de symonia . c . uenies . Si uero partē liberaliter & si sine pacto offerat & soluat & de residuo misericordiā petat & creditor liberaliter remittat liberat⁹ est debitor: sed ultra ex certis coniecturis animi sui motum formabit . Si enī debitor sit pauper & usurarius diues & potens nō ē presumendū q̄ creditor ex corde remittat . sed hoc facit ut saltem illud modicū habeat & nō totū pdat . Si autē sit diues & potens qui solet tantūde de suo tradere presumi potest q̄ hoc faciat ex corde . Ad hoc enī q̄ restituens q̄m quosdā restituat ad salutem . duo debet ostēdere ei cui tenetur scilicet uelle & posse . & ad minus uelle si nō habet posse & ita siue totū siue parū siue nihil recipiat creditor absolutus ē debitor . nam aliquis est qui habet posse & nō uelle qui dicit creditori si uolueris q̄cordari mecū ego cōcordabor tecū hoc tibi satisfaciā si uoluerit ad uolūtātē meā nō ad tuam . quia credit q̄ si totum uellet recipere nihil daret: unde creditor uult potius habere aliquid quā nihil . Talis enī satisfactō nō ē salutifera . quia nō satisfaciūt alteri: sed sibi . Item alius ostendit uelle & nō posse dicens libenter tibi restituere omnia: sed nō habeo . unde nec ista ē salutifera si potest restituere quia creditor audiens impotentiam uelit uel nolit oportet q̄ absoluat eū q̄a ianis ē actio quaz excludat iopia debitoris .

3 Querō utrum remissio ex quo semel facta est per creditorez possit per penitentiam eius reuocari si eum penitet remisisse . Respōdet Hostien . q̄ non .

4 Querō quot sunt modi satisfaciendi . R̄ndet Hosti . ubi supra q̄ qnq; quoz Primus cū pecunia libere offertur sine malitia & ficiōe & hic ē perfectus . Secundus cum non habet pecuniā sed offert pignora sufficientia . Tertius cū non habet pecuniam nec pignora sufficientia facit tamen instrumentum . ut postea tam ipse quam ipsius beredes possint ad solutionem compelli quando uenerit ad pinguorem

fortunam . Quartus ē cum mediante sacerdote uel religiosa p̄sona sit libera & uoluntaria concordia : ista tamē media persona semper debet ostendere creditori libez uelle & posse debitoris : ita q̄ nulla sit coactio creditoris directā uel indirectā . Quintus est cum de omni modo cōsensu & uoluntate creditoris ponit aliquam possessiōem in manu alicuius uiri honesti ex cuius fructibus processu t̄pris omnia debita persoluātur . & postea possessio redeat ad heredes uel ita remaneat imppetuū si debitor uoluerit p̄ male ablati incertis . Et sciendum q̄ licet q̄m quosdam hoc fiat de licentia episcopi uel sacerdotis discreti si tamen fiat absq; libera uoluntate creditoris nō sufficit ad salutem quando sciuntur certe persone quibus restitutio facienda est . Concordat Monald⁹ in summa in uerbo restitutio faciēda est ei .

Restitutō sexto quid sit restituendū .

R Estitutio sexto scilicet quid restituendū sit . Querō quid sit restituendū . R̄ndet Sco . in . q̄ . di . i . q̄ nō solum tenet ad restituendū rem ablatam ad usum rei . sed etiā itereē & fructum perceptū de re si sit res ex se fructifera non autē fructū qui prouenit ex industria utētis illa re: ex hoc sequitur q̄ lucrum acquisitū ex pecunia fenebri nō tenetur fenator reddere alioquin ille qui perciperet posset iuste esse usurarius: quia recipere de sua p̄pria pecunia fructū p̄ueniēte ex idustria alterius ē facere usuram: & forte est qd̄ magis inducit hoies ad usuram . quia de usā lucrantes nō autē tenentur restituere lucrū . imo suum ē quod p̄ eius industriam ē acquisitū alienū autē restituendū ē . Ric . in quarto di . i . ar . 5 . q̄ . 6 . dicit ad istā questionē . Dicunt aliqui q̄ tales nō tenentur restituere lucrum predictum lucrum tamen de re furtiua uel rapta restituere tenentur . quia usurarius dñs ē rei quam lucratus ē p̄ usā: fur autem nō ē dñs rei furate nec raptor rapine . Sed q̄tra quicūq; ē dñs alicuius rei ē domin⁹ eius aliquo iure nō iniuria: sed rei acq̄site per usuram usurarius nō ē dñs aliquo iure . quia nec iure emptionis nec iure liberalis donationis nec iure locationis . Certum ē enim q̄ in locatione transfertur dñum rei locate nec iure permutationis & sic de aliis: nec iure mutui . quia accipere plus pro mutuo non ē ius sed iniuria: sed usurarius ergo iure diuino nec iure canonico ē dñs rei quam acquisiuit per usuram . Ideo dicunt alii q̄ usurarius nō solū tenetur ad restituendū usuram . sed etiam qd̄cūq; lucratus ē iusta mercatione de re per usuram prius acquisita prius tamen deductis laboribus & expensis . Fur autē uel raptor de lucro iusta mercatione

acq̃sito non debet idē deducere nec labores nec expensas quia miti⁹
agēdum est cum usurario quam cū fure uel raptore. Sed cōtra hec
est ratio. quia pro sterili nullus debet exigere fructum sed pecunia
de se est res sterilis nullum enim parere fructum nisi per laborem
& sollicitudinē utentis. ergo lucr⁹ de pecunia quis exigere nō debet
uidetur mihi ergo dicendū ad questionē q̃ regulariter quedā sunt
q̃ habent usum fructū. cuiusmodi sunt res quarū usus nō ē eaz⁹ con
sumptio seu destructio. & si quis talez rem extorserit per usurā non
solum tenetur ad restituendum ipsam: sed etiam fructus perceptos
deductis laboribus & expensis. quia tales fructus sunt fructus rerum
quarum alius dominus est. Quedam autem sunt res que nō habent
usum fructum principaliter cuiusmodi est pecunia. lucrum enim de
pecunia pueniens nō ē fructus eius: sed humāe idustrie & laboris: &
iō q̃a hō dominus ē sui laboris & idustrie lucrū qd̃ iusta mercatiōe
acquisiuit de pecūia extorta per usuram restituere nō tenetur quia
tamen pecunia alterius perter eius absolutā uoluntatem detinuit si
ille cui faciendā ē restitutō ex hoc aliquod damnū incurrit alius sibi
tenetur cum restitutione usure ad restitutōem dampni. Monal. uero
in summa in uerbo restituendus ē spolia. dicit q̃ in uerbo restituti
onis nō tantū res ablata ueniunt: sed etiā damna & fructus percepti
a uiolento possessore & qui precipi potuissent si rem possedisset. Si
militer restitui debet omnis commoditas & utilitas quā habiturus
fuiſſet eiectus a die eiectiōis sue. ff. de uia ui armata. §. ex die. &. §.
non solū de uerbo. signi. l. pretor cū. 3. q. i. per totum. extra d̃ restituti
ōe spolia. grauis ubi de in glo. expensas quas fecit repetere non pōt
ut insti. de rez diuisiōe. §. ex diuerso.

2 Vtrū debeat iniungi in foro cōscientie q̃ quis soluat penā. puta si q̃s
defraudauit pedagiū super quo statuta ē pena corpora l̃ pecuniaria
per legem uel canonem. R̃ndet Monal. in sum. in uerbo restituendus
q̃ nō. quia hui⁹modi pena etiam banna non sunt ex iure diuino. sed
humano. Vnde tunc demū quis tenetur ad ea cum persona fuit cō
demnata. quia nō ligant cōscientiā sed bursam. Cōcor. glo. i. 2. q. 2. c.
fraternitas uide supra resti. 2. §. i. 56.

3 Quero quid tenetur restituere fur. R̃ndet idem q̃ licet res furtiua
pereat casu fortuito tenetur tamen ad restitutionem fur cum sit in
mora restituendi nec liberatur. rem deteriore restituendo. §. debet
eam restituere cū omnib⁹ fructibus perceptis & percipiendis: nec
potest deducere expensas etiam si meliorauit rem pascendo forte
equū & furtiuū porcum uel simile. sec⁹ aut si domū agz & similia

rapuisset & per artificiiū expēsas fecisset quoniā illas deducere possz
Sed scdm̃ leges. alia omnia damna & lucra percepta & percipiēda
restituere tenetur fur l̃ raptor & scdm̃ illd̃ temp⁹ d̃ res estimari
& restitui in quo plurimi ualoris fuit. extra de restitutione spolia.
grauis. ff. de cōdic. fur. l. i. re furtiua. &. ff. d̃ rei uē. l. nauis. §. generalis
Item si fur obtulit rem domino tempore q̃gruo & loco. nō tenetur
tūc ex cau fortuito q̃a iā purgauit morā ut dicta. l. i. re furtiua.
Quid de emente eam. R̃ndet idem q̃ qui emit ignoranter & bona
fide & publice poterit petere pretiū a uenditore. i. 2. q. 2. uulterane.
& talis potest retinere expensas quas fecit existens bone fidei pos
sessor circa hui⁹modi rē cōseruandā & meliorandā & non tenetur
de fructib⁹ perceptis & cōsumptis durante bona fide. Si at̃ extaret
ad huc teneretur ad restitutionē eorū ex quo incepit habere malā
fidem. extra de resti. in integrū. c. requisit & de rebus eccle. nō alie.
c. ad nostrā. ff. de acqui. rerū do. l. bone fidei ēptor. &. C. de rei uen. l.
certū. Item si durante bona fide ēptoris res perit ul̃ eam alienauit
i utroq̃ casu excusatur propter bonā fidē. ar. ff. de fur. l. per quas. §.
ul. & ar. a contrario sensu extra de alie. iudi. mu. causa facta. c. i. &. 2.
Item male fidei possessor tenetur ad uerū pretium cū circum stātiis
supradictis ip̃er dita uel alienata quātūcūq̃ publice emat in publico
foro nec pretiū a uero domino petere pōt post q̃ dep̃benderit rem
esse ipsius. C. d̃ furtis in ciuilem nec poterit se defendere rōe alicui⁹
statuti super hoc editi cum sit tale statutū contra deū. 8. di. que 9 tra
32. q. 7. flagitia: sed bone fidei possessor tenetur restituere rem sibi si
habet. si aut nō habet de lucro tenetur i tantū i quātū factus ē locu
pletior. ff. de pe. here. l. si possessor. §. restituere. &. l. si & rē & l. utz.

Restitutio septimo ubi faciēda sit restitutio.

R Estitutio septimo ubi faciēda sit restitutio. Quero ubi
faciēda sit restitutio uide supra restitutio tertio. §. i. & i
usura. i. 2. Et adde scdm̃ Monal. in uerbo restituendus qd̃
restituēda sunt omnia in eodē loco. Vnde sunt reuocata
si ad alia loca fuerunt translata. 3. q. i. re integranda et hoc sumptib⁹
raptoris ul̃ uiolēti. ff. d̃ rei uēdi. l. si reo.

Restitutio octauo quādo debitor nō ē soluēdo.

R Estitutio octauo quādo debitor nō ē soluēdo. Quid si debitor
nō ē soluēdo uid̃ supra restitutio. q̃.

2 Quero an quando debitor non pōt soluere teneatur petere ueniam uel dilationē a creditore. Rñdet Monal. in sum. in uerbo restituere tenetur in casu .s. Item nunquid tenetur q̄ quando quis dānificat⁹ ē ab aliquo indebite & scit qui dānificatus est: tenetur dānificans ueniam petere per se ipsum si potest ul' per aliū si nō pōt aut si nō audet per se. Debet tamē talis media persona subtrahere nomen & circūstantias persone pro qua intercedit si per expressionē periculū ul' damnu' timeatur. Qui enī offendit aliquē cum eo ipso offenso habeat aliq̄ aduersus eum debet offensus ire & recōciliari fratri suo scdm̄ quod habetur in euangelio debet inquā ire per se uel p aliū ut dictum est. Si autē qui dānificat⁹ ē nescit credendū q̄ licet tuti⁹ sit petere ueniam: ut dictum ē quando nō pōt satisficere. tamen nō tenetur. quia nō ē in mora in hoc casu quo ad iudiciū diuinū cum dānificatus nescit & dānificans sit ipotens. Si autem satisficere pōt semper ē in mora donec satisfecerit aut dilationē ipetruerit. Hoc etiam obseruandum est ubi aliquis debitor ē alicuius ex contractu p quasi q̄ tractu. Hoc ēt obseruandū ē in regularibus qui recolunt se eē debitores alicui ex eo q̄ fecerūt i hoc seculo.

3 Quid si imineat tale periculum q̄ is qui tenetur restituere non pōt induci statim ad restitutionē faciendā nec is cui debet fieri restitutō ad dilatōem aliq̄ cōcedendā uide supra restitutō. q̄ .s. ultimo.

4 Quid si fur uel raptor sit i extrema necessitate ita q̄ nō habet unde uiuat ipse uel eius familia. Rñdet Alex. de ales in quarto in tractatu restitutionū q̄ si fur sit in extrema necessitate & uxor & liberi ipse pōt de re quā tunc tenetur restituere retinere quantum sufficiat uni refectiōi & residuū totū tenetur restituere. Si enī facit q̄ debet nō derelinquet eū dñs sed providebit ei. Vnde psalmus. 36. Non uidi iustum derelictū nec semen eius querēs panē. & Math. 6. Respicite uolatilia celi que nō serunt neq̄ metunt neq̄ gregant in orrea & pater uester celestis pascit ea. nōne uos magis pluris estis illis. & q̄ ita sit rñderi pōt per illud Math. 19. Vende omnia que habes & da pauperibus. si enī licitum est omnia sua alienare a se. ita q̄ p modū remaneat alienans pauper & nihil habēs. multo fortius iustū ē oēz rē furtiuā abicere a te restituendo ita q̄ restituens remaneat paup & nihil habens. Non obstat deutro. 23. ubi dicitur. Ingressus uineam pximi tui comode uuas quantum placuerit: foras autē nō afferas tecū quia respondet idez Alex. q̄ uue quas comedebat sue erant. scilicet comedētis non domini. quia domin⁹ celestis qui ē domin⁹ dominoz transulerat dominiū in comedēte ul' soluit q̄ nō ē sile d restitutōe

et de illa lege. quia illa lex iudicialis et modo non manet: restitutō uero pure moralis ē & semper manet. Item nō obstat Isa. 58. omnes debitores repetitis. ubi dicit Hiero. qui repetit nō habētē domino facit uolētiam quia respōdet idē Alexan. q̄ talis raptor ul' fur non ē iudicādu ex toto nō habens cum multa habeat que reddere possit salua uita sua. Monal. uero in tractatu restitutionū i uerbo restituere tenetur idistincte dicit. Itē si huiusmodi persone restituētes rez ul' estimationē rei adeo pauperes remanēt forte cū filiis & familia q̄ nō habent aliquid unde uiuāt si potest sciri persona cuius fuerit res ostēdant propositum restituendi & etiam necessitatē suā & possunt petere dilationē uel etiaz remissionē siue quietationē parata tamen sine simulatione & fraude restituere si creditor nō uult sibi remittere & aliter nō possunt consulere anime sue: tunc si spoliatus notificata tñ sibi prius quāritate restitutionis iuitu dei & elimosine remittat eis totū ul' partē liberātur. alioquī debent facere posse suum. i. q. 6. Si res debet ei restituere usq̄ ad uēditionē hereditatis & omnium bonorū etiā si oporteat ipsos & familiā suā uendicare Sco. uero i. q. di. i. q. querit. Quid si restitutio ē dānosa rei publice: puta q̄a fiendo Petro ē dānosa Paulo restituenti qui Paulus ē magis necessarius quā Petrus & Rñdet q̄ si illud iniuste detērum ē a Paulo: Non ē ei necessariū. simpliciter sed tantū ad seruādum statum suum solēne Dico q̄ nō licet alteri statū suū solēnem tenere d bonis alienis nec tātum ualeat reipublice status istius solēnis quē tenet nō restituendo quātum ualeret fidelitas eius & iustitia cois. Aut detinēs ē i extrema necessitate & ille cuius ē res nō sed habet aliqua extra extremā necessitatem: & tunc dico q̄ ista res sit ipsius detinētis iure poli quo in extreme necessitatis articulo ad puidēdum sustentationi nature uia omnibus in extrema necessitate positis cōcessa ē. extra d uerbo. significa. in. c. exiit li. 6. Si autē uterq̄ ē in extrema necessitate si ad illam prius peruenit. dominus q̄ retinēs debet sibi reddi duplici iure Tum quia prius erat dominus. Tum etiā quia in illa necessitate iaz facta ē sua. Si autem peruenit ad istam necessitatem detinens iam facta ē sua. & iō domino postea d uenienti ad istam necessitatem nō debz reddi. quia cessauit dominium eius in re isra & facta ē alterius iure poli. Si autem simul ambo d ueniat d3 reddi domino: quia ille nūquā dcidit a dominio. Et si arguas q̄ quilibz d3 se plus diligere q̄ proximū & p cōsequens magis uitam suāz corporalē q̄ proximū. & idō pōt istd simplici sibi necessarium magis retinere sibi q̄ pximo dare. Rñdeo magis debet diligere uitā suā ordinate ut ē diligibilis

ad uitā eternā & ita magis q̄seruationē iustā uite sue q̄ cōseruatōe
uite proximi. Sic enim latro magis debet sustinere suspendiū quā
occidere suspendentē ut euadat. & ē ratio. quia dilectio uite corp-
alis iuste custodite nō ē dilectio ordiata: q̄a nō ē ad dilectōē dei nec
aīe Istius at̄ detinentis in casu ultimo custoditio uite de re aliena ē
iusta & cum hoc etiam ē homicida. quia iniuste occidit alium. quia
subtrahit sibi necessariū quod sibi debetur. Sed nunquid si deueniat
detentor in primo & scd̄o casu post extremā necessitatem ad p̄g-
uiorē fortunā tenetur restituere. R̄ndet idē ubi supra q̄ res talis
simpliciter necessaria nō pōt eē nisi aliquid pertinens aduictū & tūc
cōsumeretur & iuste quia ille consumens fit dñs tenetur tñ postea
deueniens ad pinguiorē fortunā reddere equivalens: quia obligatio
ad equivalens uidetur habuisse ortum ab illa prima occupatione rei
aliene que fuit iniusta ante extremā necessitatē & illa obligatio per
extremā necessitatē nō fuit extincta sed sopita. Sed si nūq̄ ante ex-
tremā necessitatē occupasset: tūc simpliciter iuste accepisset rē suā
& illam nunquā teneretur restituere Concor. Ric. in. q̄. di. 5. ar. 5. q̄.
5. uide infra usura.

- 5 Quero quot sunt modi restituēdi quib⁹ q̄suli pōt debitori. ut n̄ hēat
cām labēdi ī desperationem. uide supra restitutio. 5.
- 6 Vtrum quādo debitor nō ē soluendo sacerdos possit dare dilationē
restituendi uel quietare aliquid absq̄ consensu spoliatorum. Respōd̄
Monal. q̄ non.
- 7 Quid d̄ illis qui si uellent dimittere sup̄fluas expensas possent rapta
restituere. Itē quid d̄ illis qui resignant oīa bona sua ī manu p̄narij
p̄mittentis q̄ cū dānificatis tantū faciet q̄ habebunt se pro pagatis
& satisfactis: putant enī q̄ p̄ modica q̄titate quietabūt eos cū dāni-
ficati putent se totū amisisse. Quid etiā de illis qui nō resignarent ī
manu p̄narij nisi crederēt q̄ p̄nari⁹ eis restitueret totū p̄tē q̄n
nescitur cui faciendā ē restitutō nūquid tales sunt ī statu saluand⁹
R̄ndet Monal. ī sum. ubi supra q̄ nō. Oportet enī q̄ bona fide sine
fraude faciat raptor quicquid pōt ita q̄ aut dānificatis satisfaciāt si
nouit eos aut paupibus erroget si nō nouit. alioquin non est absolue-
dus si constiterit penitentiario de eius ip̄nā uel praua intentione.
Nō ē tñ necesse q̄ fiat hec resignatio in manu p̄narij dum tñ alias
sit parat⁹ ad arbitriū ei⁹ satisfacere uel alteri⁹ boni uiri.
- 8 Quid agere debet penitens q̄n nō ē soluendo. R̄ndet idē q̄ agere
debet p̄niam cum dolore & pponat restituere q̄ cito poterit bono
modo. i. q̄. 6. si res. C. de cessu. bc. l. i. Si autem pōt: sed nō ualet absq̄

magno detrimento & periculo familie sue & suo. tūc studeat peni-
tentiarius rectificare uolūtatem eius ad restituendū & dicat ei q̄
petat dilationē a spoliatis uel de cōsensu eorū assignet eis amicabili
certam partem de redditib⁹ suis de qua sibi satisfaciāt successiue &
de hoc bonū eis faciet cautionē. Si uero oēs sibi denegent dilato-
& postulent q̄ ipse cedat bonis: tunc credēdū ē q̄ ipse tenetur absq̄
dilatione satisfacere pcedere bonis. quia fur & raptor sp̄ sunt ī mora
& ideo semper augent peccatū. ut. ff. de cōdic. fur. l. i. re. furtiua. & ar.
extra d̄ limo. c. cū ecclesia.

Quid si discrepant inter se spoliati in dāda dilatione. quia alii uolunt
dare quinquenalem: alii uero nolunt sed petūt cessionē. R̄ndet idē
ubi supra q̄ maiori parti standum ē. & itelligē maiorem partē ubi
maius & fortius ē debitū. Vnde si uni debitori teneatur in plus quā
reliquis aliis oībus qui forte sunt. i. o. uel plures stabitur uolūtati soli⁹
d̄ dilato-
ne quinquenali dāda pcessionē petēda. Si uero par sit debitū
hinc idē stādū ē maiori numero creditoꝝ. sed si omnia sint paria eli-
gēda ē clementior sn̄a sc̄z que dat dilationē s̄m distictionē legis. s̄
c. quibus cessio. pos. Hoc autem itelligē ubi petētes cessionē uel sibi
satisfieri statim nō possunt induci ad dāda dilationē. tūc enī satisfi-
ciendum ē eis ī foro p̄nie p parte substantie que eos q̄tigit p̄serti⁹
si egeant ita q̄ non possint concedere absq̄ periculo suo & familie.
5. di. c. baptizasti. Similiter tenetur debitor restituere creditori q̄tū
restituere pōt habita rōe ne egeat. quia nō ē fraudandus alimentis
quotidianis. 5. d̄ solu. l. q̄b⁹ & extra d̄ solu. c. pe. ubi d̄ hoc ī glo.

R Estitutio nono. s̄. quātū ad ordinē cui prius fiēda sit. Quero q̄n
plures q̄currūt debitores quibus debet fieri prius restitutō uidē
supra restitutio. 2. 5. 2. 76. & restitutio. 3. 5. 2. & ī uerbo u. l. a. i. 3.

Restitutio. i. o. q̄b⁹ d̄z fieri restitutō icertoꝝ.

R Estitutio. i. o. s̄. incertorum. Quero cui debet fieri restitutio
icertoꝝ. R̄ndet Monal. in sum. q̄ quando sciri p̄nt persone
spoliatoꝝ: faciendā ē eis restitutio. 3. q̄. i. reintegranda s̄z ubi
non p̄nt sciri debet penitens simpliciter & absq̄ pacto & cōdictione
& absq̄ fraude & simulatione totū quod habet reassignare ī manu
episcopi uel penitentiarij discreti. Et nō ē faciendā hui⁹ modi reassigna-
tio de necessitate. quia sufficit q̄ ad cōsiliū episcopi uel p̄narij
discreti disponat de rebus illis. & tunc ep̄us uel p̄narius si uiderit eū
pauperem & egenum det sibi partem uel etiā totū si fuerit necesse